

ประชุมวิชาการสาธารณสุขและนำเสนอผลงานวิชาการเครือข่ายจังหวัดพัทลุง
ปีงบประมาณ ๒๕๖๗

๑. ลำดับที่.....

๒. รูปแบบการเขียนผลงานวิชาการ

R2R

๓. กลุ่มผลงาน

รพช. ป่าพะยอม

๔. การเขียนผลงานวิชาการ

๑. ชื่อเรื่อง ความชุกของภาวะความดันโลหิตสูงไวท์โคท (White-coat hypertension) : การศึกษาการวัดความดันโลหิตที่บ้าน

๒. ผู้จัดทำผลงาน ๑.นางสาวลี แก้วสม พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

๒.นางเบญจมาศ บุญเรืองขาว พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

๓. บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาความชุกภาวะความดันโลหิตสูงไวท์โคท (White-coat hypertension) : การศึกษาการวัดความดันโลหิตที่บ้าน กลุ่มตัวอย่างเป็น ประชากรอายุ ๓๕ ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในตำบลป่าพะยอม และได้รับการตรวจคัดกรองความดันโลหิตประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ และความดันโลหิต systolic ตั้งแต่ ๑๔๐ mmHg ขึ้นไป และ/หรือ ความดันโลหิต diastolic ตั้งแต่ ๙๐ mmHg ขึ้นไป และไม่เคยได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูง ติดตามวัดความดันโลหิตที่บ้าน ระหว่างวันที่ ๑ เมษายน - ๒๐ กันยายน ๒๕๖๖ จำนวนทั้งสิ้น ๑๔๐ คน เครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบบันทึกการคัดกรองความเสี่ยงประชาชนอายุ ๓๕ ปีขึ้นไป ของศูนย์สุขภาพชุมชน โรงพยาบาลป่าพะยอม แบบบันทึกค่าความดันโลหิตที่บ้าน เครื่องชั่งน้ำหนัก ได้ผ่านการสอบเทียบโดยศูนย์วิศวกรรมการแพทย์ที่ ๗ (สงขลา) เครื่องวัดส่วนสูง สายวัดรอบเอว เครื่องวัดความดันโลหิต ได้ผ่านการสอบเทียบโดยศูนย์วิศวกรรมการแพทย์ที่ ๗ (สงขลา) เครื่องตรวจน้ำตาลในเลือด (DTX)

ผลการศึกษา กลุ่มประชากร ที่เข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้มี จำนวน ๑๔๐ คน เพศชาย จำนวน ๖๕ คน (ร้อยละ ๔๖.๔) เพศหญิง จำนวน ๗๕ คน (ร้อยละ ๕๓.๖) อายุต่ำสุด ๓๕ ปี สูงสุด ๘๙ ปี ช่วงอายุที่มากที่สุด อยู่ในช่วง ๔๕- ๕๔ ปี (ร้อยละ ๓๑.๔) ค่าดัชนีมวลกายปกติ (๑๘.๕- ๒๒.๙๙ และ ๒๕-๒๙.๙๙ กิโลกรัม / ตารางเมตร) จำนวน ๔๓ คน (ร้อยละ ๓๐.๗) ระดับน้ำตาลในเลือด ๑๐๐-๑๒๕ mg% จำนวน ๖๐ คน (ร้อยละ ๔๒.๙) รอบเอวเกิน ๙๐ ซม. ในเพศชาย ๒๔ คน (ร้อยละ ๑๗.๑๔) เพศหญิง รอบเอวเกิน ๘๐ ซม. ๔๘ คน (ร้อยละ ๓๔.๒๘) สูบบุหรี่ ร้อยละ ๒๕ ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ ๓๐.๗ ไม่ออกกำลังกายร้อยละ ๖๓.๖ จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความดันโลหิตที่ติดตามวัดที่บ้านต่อเนื่อง ๗ วัน พบความดันโลหิตสูงแบบไวท์โคท (White-coat hypertension) จำนวน ๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๒๙ ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ ๕๕-๖๔ ปี ร้อยละ ๓๐.๖๕ และพบผู้ป่วยความดันโลหิตสูง True Hypertension จำนวน ๗๘ คน ร้อยละ ๕๕.๗๑ ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ ๔๕-๕๔ ปี ร้อยละ ๓๓.๓๓

๔. บทนำ

โรคความดันโลหิตสูง เป็นสาเหตุที่คร่าชีวิตของคนไทยจำนวนมากในแต่ละปี ปัจจุบันคนไทยมีความดันโลหิตเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น ปัญหาหลักของการควบคุมโรคความดันโลหิตสูงในประเทศไทยคือ การที่ผู้ที่เป็นโรคไม่ได้ตระหนักว่าเป็นโรค แม้จะตระหนักก็ยังไม่เชื่อถือและไม่ไดติดตามรับการรักษาอย่างต่อเนื่อง ผลการ

สำรวจความชุกของโรคความดันโลหิตสูงของประชากรไทยอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป โดยการตรวจวัดความดันโลหิต ร่วมกับประวัติการวินิจฉัยและรักษา ความชุกของโรคความดันโลหิตสูงในปี ๒๕๕๗ เท่ากับร้อยละ ๒๔.๗ (ชายร้อยละ ๒๕.๖ และหญิงร้อยละ ๒๓.๙) สูงกว่าของการสำรวจฯ ครั้งที่ ๔ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งพบความชุก ร้อยละ ๒๑.๔ (ชายร้อยละ ๒๑.๕ และหญิงร้อยละ ๒๑.๓) ความชุกของโรคความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้นตามอายุจากร้อยละ ๔.๐ ในกลุ่มอายุ ๑๕-๒๙ ปี ความชุกเพิ่มขึ้นตามลำดับจนสูงสุดในกลุ่มอายุ ๘๐ ปีขึ้นไป เป็นร้อยละ ๖๔.๙ ความชุกในผู้หญิงสูงขึ้นมากกว่าผู้ชายในกลุ่มอายุมากกว่า ๖๐ ปีขึ้นไป ความชุกของโรคความดันโลหิตสูงของคนในเขตเทศบาล และคนนอกเขตเทศบาลค่อนข้างใกล้เคียงกัน ความชุกกระจายตามภาค พบว่าภาคเหนือ มีความชุกสูงที่สุด (ร้อยละ ๓๒.๖) รองลงมาคือ ภาคใต้ ภาคกลาง และกรุงเทพฯ มีความชุกใกล้เคียงกัน และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความชุกต่ำที่สุด (ร้อยละ ๒๐.๕) ประชากรอายุ ๒๐ ปีขึ้นไป ร้อยละ ๖๘.๙ เคยได้รับการตรวจคัดกรองความดันโลหิตในช่วง ๑๒ เดือนที่ผ่านมา การเข้าถึงระบบบริการดีขึ้น โดยกลุ่มที่ไม่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นความดันโลหิตสูงลดลงจากร้อยละ ๕๐.๓ ในปี ๒๕๕๒ เป็นร้อยละ ๔๔.๗ ในปี ๒๕๕๗ สัดส่วนที่ได้รับการรักษามีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๔๑.๐ เป็น ๔๙.๒ และกลุ่มที่ได้รับการรักษาและควบคุมความดันโลหิตได้ตามเป้าหมายมากกว่าปี ๒๕๕๒ โดยเพิ่มจากร้อยละ ๒๐.๙ เป็น ๒๙.๗ ตามลำดับ

ข้อมูลจากกองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวนและอัตราการตายด้วยโรคความดันโลหิตสูงต่อประชากรแสนคนระดับประเทศ ตั้งแต่ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๕ จำนวน ๘,๕๕๐, ๙,๓๐๓, ๙,๓๐๓, ๙,๔๔๔ และ ๑๐,๐๕๖ ราย อัตรา ๑๓.๑, ๑๔.๒, ๑๔.๒, ๑๔.๕ และ ๑๕.๔ ต่อประชากรแสนคน (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๖๕) ของจังหวัดพัทลุง ตั้งแต่ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๕ จำนวน ๑,๑๕๙, ๑,๓๕๓, ๑,๒๓๓, ๑,๓๙๒ และ ๑,๗๕๑ ราย อัตราร้อยละ ๑.๘๕, ๒.๐๗, ๑.๗๘, ๑.๘๙ และ ๑.๔๘ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง, ๒๕๖๖) อัตราป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงรายใหม่จังหวัดพัทลุง ตั้งแต่ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๕ ร้อยละ ๑๔.๑๐, ๑๔.๕๖, ๑๕.๒๐, ๑๕.๙๒ และ ๑๖.๐๓ ตามลำดับ อำเภอป่าพะยอม อัตราป่วยร้อยละ ๑๑.๘๘ , ๑๒.๔๓, ๑๒.๙๘, ๑๓.๓๖ และ ๑๓.๕๕ ตามลำดับ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง, ๒๕๖๖)

ภาวะความดันโลหิตสูงแบบไวท์โคท (White-coat hypertension หรือ Isolated office hypertension) คือภาวะที่ความดันโลหิตที่วัดที่คลินิก สูงกว่า ๑๔๐/๙๐ mmHg แต่วัดความดันโลหิตที่บ้านด้วยเครื่องวัดความดันโลหิตอัตโนมัติ พบว่าน้อยกว่า ๑๓๕/๘๕ mmHg มีอุบัติการณ์มากถึง ๕-๖๕% ในผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่รียาลดความดัน พบภาวะความดันโลหิตสูงแบบไวท์โคท มากถึง ๒๓% ภาวะความดันโลหิตสูงแบบไวท์โคท เป็นปัจจัยหนึ่งของความดันโลหิตต่ำ จนเกิดอาการเวียนศีรษะ หรือเป็นลมหน้ามืดจากการได้รับยาลดความดัน เพื่อลดความดันโลหิตที่สูงในคลินิกโรงพยาบาล แต่ความดันโลหิตปกติหรือต่ำเกินไปที่บ้านโดยเฉพาะในผู้สูงอายุ รวมทั้งก่อให้เกิดการจ่ายยาอย่างไม่สมเหตุผลและเสียค่าใช้จ่ายในการรักษา การศึกษาความชุกของภาวะความดันโลหิตสูงแบบไวท์โคทในประชากรไทยยังมีอยู่น้อยและเป็นเพียงการศึกษาขนาดเล็ก (สกลวัชร มนต์ไทรเวศย์, ๒๕๕๔)

จากการตรวจคัดกรองความดันโลหิตสูงในประชาชนอายุตั้งแต่ ๓๕ ปีขึ้นไปตำบลป่าพะยอมปี ๒๕๖๖ พบกลุ่มที่สงสัยป่วย ต้องติดตามวัดความดันโลหิตที่บ้านจำนวน ๒๔๑ คน ทางศูนย์สุขภาพชุมชน โรงพยาบาลป่าพะยอมจึงสนใจที่จะศึกษาความชุกของโรคความดันโลหิตสูงแบบไวท์โคท (White-coat hypertension) โดยใช้เครื่องวัดความดันโลหิตด้วยตนเองที่บ้าน ในการวินิจฉัยภาวะความดันโลหิตสูง การวัดความดันโลหิตที่บ้านจะช่วยในการวินิจฉัยและรักษาโรคความดันโลหิตสูงได้ดีขึ้น ลดการจ่ายยาลดความดันโลหิต ลดค่าใช้จ่ายจากการจ่ายยาที่ไม่เหมาะสม

๕. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความชุกของภาวะความดันโลหิตสูงแบบไวท์โคท (White-coat hypertension) ในประชาชนกลุ่มเสี่ยงป่วยความดันโลหิตสูงจากการคัดกรอง โดยใช้ระดับความดันโลหิตที่บ้านในการวินิจฉัย

๖. แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้/การทบทวนวรรณกรรม

โรคความดันโลหิตสูงถือเป็นปัญหาทางด้านสุขภาพทั่วโลก คาดการณ์ว่าภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๘ ประชากรมากกว่า ๑.๕ พันล้านคนทั่วโลกจะเผชิญกับโรคความดันโลหิตสูง ซึ่งผู้ป่วยที่มีโรคความดันโลหิตสูงมีความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดโรคหัวใจร้อยละ ๕๐ และโรคหลอดเลือดสมอง ร้อยละ ๗๕.๑ การป้องกันโรคความดันโลหิตสูงถือเป็นการป้องกันการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือดเพื่อลดอัตราการพึ่งพิง ความพิการและการเสียชีวิตด้วย แต่อย่างไรก็ตามมีผู้ป่วยจำนวนมากทั้งที่ได้รับการวินิจฉัยหรือไม่ได้รับการวินิจฉัยโรค ความดันโลหิตสูงยังได้รับการดูแลรักษาที่ไม่เหมาะสมทำให้ อัตราการป่วยและการตายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปัญหาการรักษาโรคความดันโลหิตสูงคือ การที่ผู้ป่วยไม่ได้ ตระหนักว่าเป็นโรคและ ไม่สามารถควบคุมความดันโลหิตให้ ลดลงตามเกณฑ์ปฏิบัติได้ การป้องกันและควบคุมความดันโลหิต นอกจากการควบคุมปัจจัยเสี่ยงต่างๆ การวัดความดันโลหิตอย่างสม่ำเสมอ ถือเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพและสะดวกในการปฏิบัติ การวัดความดันโลหิตที่สถานพยาบาล (Office BP) ค่าความดันโลหิตที่วัดได้ อาจจะคลาดเคลื่อนจากค่าความดันโลหิตจริง เนื่องจากผู้ป่วยไม่คุ้นเคยกับวิธีการวัด บุคลากรและสถานที่ การวัดความดันโลหิต ในสถานพยาบาลไม่ สามารถเก็บข้อมูลความดันโลหิตได้ในระหว่างวัน ตอนกลางคืนหรือในระหว่างนอนหลับ Home blood pressure monitoring; HBPM เป็นวิธีการวัดความดันโลหิตที่มีประสิทธิภาพและ สะดวกสำหรับการคัดกรองโรคความดันโลหิตสูง การวัดความดันโลหิต ที่บ้านจะทำการวัดในช่วงเวลาที่ต้องการวัดและจะมีการหยุดพักกิจกรรมก่อนทำ การวัดและในขณะที่วัด ดังนั้นการวัดความดันโลหิตที่บ้านจึงให้ค่าความดันโลหิตที่คงที่ และมีความเที่ยงตรง มีประโยชน์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการรักษาและความร่วมมือ ในการใช้ยา ของผู้ป่วยและป้องกันการใช้จ่ายลดความดันโลหิตสูงเกินความจำเป็น การวัดความดันโลหิตที่บ้านมีประโยชน์ในการวินิจฉัย ภาวะความดันโลหิตปลอม (White coat hypertension) และ ภาวะความดันโลหิตสูงซ่อนแอบ (Masked hypertension) ภาวะความดันโลหิตทั้ง ๒ นี้ มีความเสี่ยงสูงในการเกิดภาวะความดันโลหิตสูงแบบตลอดเวลา (Sustained hypertension state) นอกจากนี้ยังมีโอกาสจะเป็นโรคเบาหวานชนิดที่ ๒ และมักจะตรวจพบความผิดปกติที่อวัยวะสำคัญในร่างกายได้บ่อย และการวัดความดันโลหิตที่บ้านยังช่วยให้ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เห็นการเปลี่ยนแปลงของความดันโลหิตและช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย การวัดความดันโลหิตที่บ้านเป็นวิธีการป้องกันและ ดูแลรักษา ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มีความสำคัญ

แนวทางการวัดความดันโลหิตที่บ้าน

๑. ในกรณีที่ความดันโลหิต Systolic มากกว่าหรือเท่ากับ ๑๔๐ และ/หรือ ความดันโลหิต Diastolic มากกว่าหรือ เท่ากับ ๙๐ ควรได้รับการวัดความดันโลหิตที่บ้านภายใน ๓ เดือน ส่วนกรณีที่ความดันโลหิต systolic มากกว่า หรือเท่ากับ ๑๖๐ และ/หรือ ความดันโลหิต Diastolic มากกว่าหรือเท่ากับ ๑๐๐ ควรได้รับการวัดความดันโลหิต ที่บ้านภายใน ๑ เดือน

๒. เครื่องวัดความดันโลหิตเป็นเครื่องเดิมทุกครั้ง

๓. ผู้วัดความดันโลหิตต้องเป็นบุคคลเดิมทุกครั้ง

๔. สิ่งแวดล้อมในการวัดความดันโลหิต

๔.๑ วัดความดันโลหิตในที่เงียบสงบ

๔.๒ นั่งวัดเก้าอี้ที่มีพนักพิงหลังและไม่นั่งไขว่ห้าง และนั่งพัก ๑ - ๒ นาทีก่อนวัดความดันโลหิต

- ๔.๓ ระหว่างวัดความดันโลหิต ไม่พูดหรือออกเสียงใดๆ
- ๔.๔ ดูปุบบุหรี่ดื่มแอลกอฮอล์หรือเครื่องดื่มที่มีคาเฟอีน ก่อนมาวัดความดันโลหิต ไม่น้อยกว่า ๑ ชั่วโมง
- ๔.๕ แผ่นผ้าที่พันต้นแขน (Upper-arm cuff) ให้วางอยู่ในระดับเดียวกับหัวใจ
- ๔.๖ ผู้ที่ใส่แขนเสื้อที่หนา ควรถอดเสื้อให้แผ่นพันต้นแขนติดกับผิวหนังต้นแขนโดยไม่มีแขนเสื้อคั่นกลาง
๕. การวัดความดันโลหิตด้วยตนเองที่บ้าน หลังตื่นนอนตอนเช้าให้วัดภายใน ๑ ชั่วโมง (หลังจากอุจจาระ ปัสสาวะ แล้ว ไม่วัดความดันโลหิตขณะกลืนอุจจาระ ปัสสาวะ โดยวัดก่อนกินยา และกินอาหารเช้า) ส่วนการวัดความดันโลหิตก่อนนอนเวลากลางคืน ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับการวัดความดันโลหิตหลังตื่นนอนตอนเช้า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คติมันต์ สนธิแก้วและสว่างจิต สุระอมรกุล(๒๕๖๓) ได้ศึกษา การวัดความดันโลหิตด้วยตนเองที่บ้านในผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มารับการรักษาที่คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างของความดันโลหิตที่โรงพยาบาลกับความดันโลหิตที่วัดเองที่บ้าน และหาความชุกของผู้ป่วย white coat hypertension ในผู้ป่วยเบาหวาน ผลการศึกษาพบว่าค่าความดันซิสโตลิกและค่าความดันไดแอสโตลิกที่วัดที่โรงพยาบาลและวัดที่บ้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) ทั้งนี้พบอาสาสมัครที่มี white coat hypertension ๓๓.๔%

วิบูลย์ศรี พุทธเจริญ (๒๕๖๒) ได้ศึกษาความรู้ และทัศนคติในการวัดความดันโลหิตด้วยตนเองที่บ้านของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลนครนายก ผลการศึกษาพบว่าระดับความรู้ในการวัดความดันโลหิตด้วยตนเองอยู่ในระดับน้อยร้อยละ ๔๓.๑๔ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย ๖๘.๘๒±๑๙.๔๒ คะแนน มีทัศนคติอยู่ในระดับที่ดีขึ้นไปในการวัดความดันโลหิตที่บ้านด้วยตนเองร้อยละ ๕๕.๔๓ จากคะแนนเต็ม ๖๐ คะแนน ได้คะแนนเฉลี่ย ๔๘.๑๙๑±๘.๐๘๐๙๓ จากผลการศึกษา ระบบการดูแลสุขภาพผู้ป่วยโรคเรื้อรังควรให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ในการวัดความดันโลหิตกับผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงและผู้ดูแล โดยเฉพาะผู้ที่มีภาวะ white coat hypertensionหรือมีภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูง อันจะก่อให้เกิดทัศนคติอันดีในการร่วมกันดูแลและติดตามผลการรักษาสุขภาพของตนเองได้อย่างเหมาะสม

สกลวัชร มนต์ไตรเวศย์ (๒๕๖๐) ได้ศึกษาความชุกของภาวะความดันโลหิตสูงไวท์โคทและภาวะความดันโลหิตสูงหลบซ่อนในผู้ป่วยความดันโลหิตสูงในประเทศไทย: การศึกษาการวัดความดันโลหิตที่บ้านของคนไทย ผลการศึกษาพบว่า ผู้ป่วยเข้าร่วมการศึกษาทั้งหมด ๑,๑๘๔ ราย ในกลุ่มผู้ป่วยที่ไม่ได้รับยาลดความดันโลหิต พบความชุกของภาวะความดันโลหิตสูงไวท์โคท และภาวะความดันโลหิตสูงหลบซ่อนเท่ากับ ๒๕.๗% และ ๖.๙% ตามลำดับ ในกลุ่มผู้ป่วยที่ได้รับยาลดความดันโลหิตพบความชุกของภาวะความดันโลหิตสูงไวท์โคท และภาวะความดันโลหิตสูงหลบซ่อนเท่ากับ ๒๓.๓% และ ๙.๖%

๗. วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ศึกษาโดยเก็บข้อมูลของกลุ่มประชากร ตามข้อกำหนด ได้แก่ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ ๓๕ ปีขึ้นไป ที่ได้รับการตรวจคัดกรองความดันโลหิตสูงในปีงบประมาณ ๒๕๖๖ และอยู่ในกลุ่มสงสัยป่วย และติดตามวัดความดันโลหิตที่บ้าน ระหว่างวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๖ ถึงวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๖ และต้องเป็นผู้ที่ไม่มีประวัติความดันโลหิตสูง จากแบบบันทึกการคัดกรองความเสี่ยงประชาชนอายุ ๓๕ ปีขึ้นไปของศูนย์สุขภาพชุมชนโรงพยาบาลป่าพะยอม ซึ่งรายละเอียด

ข้อมูล ประกอบด้วย เพศ อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง ค่าดัชนีมวลกาย รอบเอว ค่าความดันโลหิต ประวัติสูบบุหรี่ ดื่มสุรา รสชาติอาหารที่ชอบรับประทาน ประวัติการเจ็บป่วยของตนเองและครอบครัว

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรอายุ 35 ปีขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในตำบลป่าพะยอม และได้รับการตรวจคัดกรองความดันโลหิตประจำปีงบประมาณ 2562 และความดันโลหิต systolic ตั้งแต่ 140 mmHg ขึ้นไป และ/หรือ ความดันโลหิต diastolic ตั้งแต่ 90 mmHg ขึ้นไป และไม่เคยได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูง จำนวนทั้งสิ้น 140 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1.แบบบันทึกการคัดกรองความเสี่ยงประชาชนอายุ 35 ปีขึ้นไป ของศูนย์สุขภาพชุมชน โรงพยาบาลป่าพะยอม
- 2.แบบบันทึกค่าความดันโลหิตที่บ้าน
- 3.เครื่องชั่งน้ำหนัก ได้ผ่านการสอบเทียบโดยศูนย์วิศวกรรมทางการแพทย์ที่ 7 (สงขลา)
- 4.เครื่องวัดส่วนสูง
- 5.สายวัดรอบเอว
- 6.เครื่องวัดความดันโลหิต ได้ผ่านการสอบเทียบโดยศูนย์วิศวกรรมทางการแพทย์ที่ 7 (สงขลา)
- 7.เครื่องตรวจน้ำตาลในเลือด (DTX)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการตรวจคัดกรองความเสี่ยง ได้บันทึกในโปรแกรม JHCIS ของศูนย์สุขภาพชุมชน แล้วส่งออกข้อมูลมาวิเคราะห์ และนำข้อมูลการวัดความดันโลหิตที่บ้าน (Home Blood Pressure Monitoring) ที่ครบ 7 วัน มาหาค่าเฉลี่ยระดับความดันโลหิต

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ จำนวนร้อยละ

นิยามศัพท์เฉพาะ

๑.White-coat hypertension คือภาวะที่ตรวจพบความดันโลหิตที่โรงพยาบาล คลินิก หรือสถานบริการสาธารณสุขพบว่าสูง (SBP $\geq$ 140 mmHg และ/หรือ DBP $\geq$ 90 mmHg) แต่เมื่อวัดความดันโลหิตที่บ้านพบว่าปกติ หรือโรคความดันโลหิตสูงเฉพาะที่โรงพยาบาล (Isolated office hypertension) แต่เมื่อวัดความดันโลหิตที่บ้านกลับพบว่าไม่สูง (SBP $\leq$ 135 mmHg และ/หรือ DBP $\leq$ 85 mmHg) ในผู้ที่ไม่ได้กินยาลดความดันโลหิต

๒.Hypertension: การตรวจพบความดันโลหิตที่คลินิกสูงกว่า 140/90 mmHg และตรวจพบ ความดันโลหิตที่บ้านสูงกว่า 135/85 mmHg

๓.Home Blood Pressure Monitoring เป็นวิธีการวัดความดันโลหิตที่มีประสิทธิภาพและ สะดวก สำหรับการคัดกรองโรคความดันโลหิตสูง การวัดความดันโลหิตที่บ้านจะทำการวัดในช่วงเวลาที่ต้องการวัดและจะมีการหยุดพัก กิจกรรมก่อนทำการวัดและในขณะที่วัด ดังนั้นการวัดความดันโลหิตที่บ้านจึงให้ค่าความดันโลหิตที่คงที่ และมีความเที่ยงตรง

๘.ผลการศึกษา

๑.ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มประชากร ที่เข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน ๑๔๐ คน เพศชาย จำนวน ๖๕ คน (ร้อยละ ๔๖.๔) เพศหญิง ๗๕ คน (ร้อยละ ๕๓.๖) อายุต่ำสุด ๓๕ ปี สูงสุด ๘๙ ปี ช่วงอายุที่มากที่สุดอยู่ในช่วง ๔๕- ๕๔ ปี (ร้อยละ ๓๑.๔) ค่าดัชนีมวลกายพบมากในช่วง ๑๘.๕- ๒๒.๙๙ และ ๒๕-๒๙.๙๙ กิโลกรัม /ตารางเมตร จำนวน ๔๓ คน (ร้อยละ ๓๐.๗) ระดับน้ำตาลในเลือด ๑๐๐-๑๒๕ mg% จำนวน ๖๐ คน (ร้อยละ ๔๒.๙) รอบเอวเกิน ๙๐ ซม. ในเพศชาย ๒๔ คน (ร้อยละ ๑๗.๑๔) เพศหญิง รอบเอวเกิน ๘๐ ซม. ๔๘ คน (ร้อยละ ๓๔.๒๘) สูบบุหรี่ร้อยละ ๒๕ ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ ๓๐.๗ ไม่ออกกำลังกายร้อยละ ๖๓.๖ ดังตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มสงสัยป่วยที่ได้รับการติดตามความดันโลหิตที่บ้าน

รายการ	จำนวน (N=๑๔๐)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๖๕	๔๖.๔
หญิง	๗๕	๕๓.๖
อายุ		
๓๕-๔๔	๑๗	๑๒.๑
๔๕-๕๔	๔๔	๓๑.๔
๕๕-๖๔	๓๖	๒๕.๗
๖๕-๗๔	๓๐	๒๑.๔
>=๗๕	๑๓	๙.๓
ดัชนีมวลกาย		
< ๑๘.๕ (น้อย/ผอม)	๙	๖.๔
๑๘.๕-๒๒.๙๙ (ปกติ)	๔๓	๓๐.๗
๒๓.-๒๔.๙๙ (อ้วนระดับ๑)	๓๐	๒๑.๔
๒๕-๒๙.๙๙(อ้วนระดับ๒)	๔๓	๓๐.๗
≥ ๓๐ (อ้วนมาก)	๑๕	๑๐.๗
เส้นรอบเอวเกิน(เซนติเมตร)		
ชาย (≥๙๐)	๒๔	๑๗.๑๔
หญิง(≥๘๐)	๔๘	๓๔.๒๘
DTX (mg/dl)		
< ๑๐๐	๖๙	๔๙.๓
๑๐๐-๑๒๕	๖๐	๔๒.๙
>=๑๒๖	๑๑	๗.๙
ประวัติสูบบุหรี่		
สูบ	๓๕	๒๕
ไม่สูบ	๑๐๕	๗๕
ประวัติดื่มแอลกอฮอล์		
ดื่ม	๔๓	๓๐.๗

ไม่ดื่ม	๙๖	๖๘.๖
เคยดื่มแต่เลิกแล้ว	๑	๐.๗
การออกกำลังกาย		
ไม่ออกกำลังกาย	๘๙	๖๓.๖
น้อยกว่า ๓ ครั้งต่อสัปดาห์	๓๔	๒๔.๓
สัปดาห์ละ ๓ ครั้ง	๑๒	๑๒
มากกว่า ๓ ครั้งต่อสัปดาห์	๑	๑
ทุกวัน	๔	๔

๒.ความชุกของความดันโลหิตสูงแบบไวท์โคท (White-coat hypertension) และ True Hypertension

จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความดันโลหิตที่ติดตามวัดที่บ้านต่อเนื่อง ๗ วัน พบความดันโลหิตสูงแบบไวท์โคท (White-coat hypertension) จำนวน ๖๒ คน ร้อยละ ๔๔.๒๙ ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ ๕๕-๖๔ ปี ร้อยละ ๓๐.๖๕ และพบผู้ป่วยความดันโลหิตสูง True Hypertension จำนวน ๗๘ คน ร้อยละ ๕๕.๗๑ ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ ๔๕-๕๔ ปี ร้อยละ ๓๓.๓๓

ตารางที่ ๒ ความชุกของความดันโลหิตสูงแบบไวท์โคท และความดันโลหิตสูง

	จำนวน (N=๑๔๐)	ร้อยละ
ความดันโลหิตสูงแบบไวท์โคท	๖๒	๔๔.๒๙
เพศ	๓๐	๓๐.๓๐
ชาย	๒๔	๓๘.๗๑
หญิง	๓๘	๖๑.๒๙
อายุ		
๓๕-๔๔	๕	๘.๐๖
๔๕-๕๔	๑๘	๒๙.๐๓
๕๕-๖๔	๑๙	๓๐.๖๕
๖๕-๗๔	๑๒	๑๙.๓๕
>=๗๕	๘	๑๒.๙๐
ความดันโลหิตสูง	๗๘	๕๕.๗๑
เพศ		
ชาย	๔๑	๕๒.๕๖
หญิง	๓๗	๔๗.๔๔
อายุ		
๓๕-๔๔	๑๒	๑๕.๓๘
๔๕-๕๔	๒๖	๓๓.๓๓
๕๕-๖๔	๑๗	๒๑.๗๙
๖๕-๗๔	๑๘	๒๓.๐๘
>=๗๕	๕	๖.๔๑

ค่าความดันโลหิตที่สูง		
SBP	๒๑	๒๖.๙๒
DBP	๒๔	๓๐.๗๗
SBPและ DBP	๓๓	๔๒.๓๑

๙. การอภิปรายและสรุปผลการศึกษา/การวิจารณ์/ข้อเสนอแนะ/แนวคิดเพื่อการพัฒนา/ข้อจำกัด

การศึกษาความชุกของความดันโลหิตสูงแบบไวท์โคท ในประชากรอายุตั้งแต่ ๓๕ ปีขึ้นไปของตำบลป่าพะยอม ที่ได้รับการตรวจคัดกรองความดันโลหิต ปีงบประมาณ ๒๕๖๖ และเป็นกลุ่มสงสัยป่วยความดันโลหิตสูง (ความดันโลหิต $\geq 140/90$ mmHg) ได้รับการติดตามวัดความดันโลหิตที่บ้านต่อเนื่อง ๗ วัน หาค่าความดันโลหิตเฉลี่ย พบความดันโลหิตที่วัดที่บ้าน $\leq 135/85$ mmHg หรือเป็นความดันโลหิตสูงแบบไวท์โคทร้อยละ ๔๔.๒๙ ซึ่งสูงกว่าการศึกษาของ สกลวัชร มนต์ไตรเวศย์ ที่ศึกษาความดันโลหิตสูงแบบไวท์โคทและความดันโลหิตสูงหลบซ่อนในผู้ป่วยความดันโลหิตสูงในประเทศไทย พ.ศ.๒๕๕๔ พบความดันโลหิตสูงแบบไวท์โคทในผู้ป่วยที่ยังไม่ได้รับยาความดันโลหิตสูง อยู่ที่ร้อยละ ๒๕.๗ และในการศึกษาคั้งนี้ พบความดันโลหิตสูงร้อยละ ๕๕.๗๑ เพศชายมากกว่าเพศหญิง และการศึกษาของ คติมันต์ สนธิแก้วและสว่างจิต สุรอมรกุล ที่ศึกษาการวัดความดันโลหิตด้วยตนเองที่บ้านในผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มารับการรักษาที่คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช เพื่อหาความชุกของผู้ป่วย white coat hypertension ในผู้ป่วยเบาหวาน ผลการศึกษาพบว่า พบอาสาสมัครที่มี white coat hypertension ๓๓.๔%

จากการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบจำนวนผู้ป่วยความดันโลหิตสูงจริง และความดันโลหิตสูงไวท์โคท ทำให้การวินิจฉัยโรคความดันโลหิตสูงชัดเจนขึ้น ซึ่งความดันโลหิตสูงไวท์โคท ไม่อันตราย ไม่จำเป็นต้องรักษาเนื่องจากความดันโลหิตที่บ้านปกติ ถ้ากินยาลดความดันฯ อาจทำให้ความดันฯต่ำ หน้ามืด เป็นลมได้ ยกเว้นกลุ่มที่มีปัจจัยเสี่ยงอย่างอื่นร่วมด้วย เช่น อายุ > ๖๐ ปี เบาหวาน ไขมันในเลือดสูง สูบบุหรี่ โรคอ้วน อย่างไรก็ตาม ความดันโลหิตสูงไวท์โคท ก็มีความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาการเกิดโรคหลอดเลือดและการเสียชีวิตได้มากกว่าประชากรที่มีความดันโลหิตปกติอยู่ดี จึงต้องติดตามวัดความดันโลหิตอย่างสม่ำเสมอ ทุก ๓-๖ เดือน

การนำไปใช้ประโยชน์

๑. ผู้ป่วยหรือผู้รับบริการที่วัดความดันโลหิตที่สถานบริการหรือวัดต่อหน้าพยาบาลแล้วความดันโลหิตสูง ไม่ควรริบวินิจฉัย ควรมีการติดตามวัดความดันโลหิตที่บ้านต่อเนื่อง ๗ วัน แล้วหาค่าเฉลี่ย หากความดันโลหิตที่บ้านยังสูงจึงค่อยวินิจฉัย เป็นการลดผลเสียจากการวินิจฉัยโรคความดันโลหิตสูงไม่ถูกต้องและการใช้ยาลดความดันโลหิตโดยไม่จำเป็น

๒. ข้อความในรายงานเอกสารของ สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ของประเทศไทยระบุเอาไว้เนื่องในวันความดันโลหิตสูง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ยอมรับว่า...“ค่าความดันโลหิตในขณะวัดที่บ้านมักจะมีค่าน้อยกว่าที่วัดเมื่อมาพบแพทย์” ดังนั้น ทุกครัวเรือนควรจะต้องมีเครื่องวัดความดันโลหิตสำหรับเพื่อเปรียบเทียบกับการวัดที่คลินิกหรือโรงพยาบาล เพื่อให้แน่ใจว่าเรามีภาวะความดันโลหิตสูงชั่วคราวต่อหน้าหมอและพยาบาลหรือไม่ ทำให้ไม่วิตกกังวลเหตุหรือรีบรับประทานยาลดความดันโดยไม่สอดคล้องกับความดันโลหิตในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากการวัดต่อหน้าหมอและพยาบาลมีภาวะความดันโลหิตสูงแต่วัดที่บ้านเป็นปกติ

๓. การคืนข้อมูลสู่ชุมชนเพื่อให้ชุมชนเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการติดตามวัดความดันโลหิตที่บ้านเข้า เย็น ต่อเนื่อง ๗ วัน

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

กลุ่มสงสัยป่วยความดันโลหิตสูง (BP $\geq$ 140/90 mmHg) ที่ต้องติดตามวัดความดันโลหิตที่บ้าน ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ เนื่องจากไม่มีอาการผิดปกติ จึงไม่ให้ความสำคัญ และเครื่องวัดความดันไม่เพียงพอทำให้ติดตามได้ไม่ครอบคลุมเนื่องจากผู้ป่วยหนึ่งคน ต้องใช้เครื่องวัดความดันต่อเนื่อง 7 วัน และผู้ป่วยไม่มีประสบการณ์ในการวัดความดันโลหิตที่บ้านด้วยตนเอง ข้อเสนอแนะ หากครัวเรือนไหนมีกำลัง แนะนำให้ซื้อเครื่องวัดความดันไว้ที่บ้าน ครัวเรือนละ 1 เครื่อง และในอนาคตจัดทำโครงการของงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลป่าพะยอม จัดซื้อเครื่องวัดความดันไว้ใช้ในหมู่บ้านให้เพียงพอ และคนที่ไม่ให้ความร่วมมือ ต้องให้ข้อมูล ผลดี ผลเสียเพื่อให้ผู้ป่วยเห็นความสำคัญ นอกจากนี้ทักษะการวัดความดันก็สำคัญ ต้องฝึกให้ชำนาญ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่กลุ่มงานบริการด้านปฐมภูมิและองค์รวมทุกคน ที่ช่วยกันคัดกรองโรคความดันโลหิตสูงและบันทึกข้อมูลในโปรแกรม JHCIS หัวหน้ากลุ่มงานฯ ที่ให้ความช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูล อสม.ทุกหมู่บ้านที่ช่วยติดตามให้กลุ่มเป้าหมายวัดความดันโลหิตที่บ้าน

๑๐.เอกสารอ้างอิง

๑. กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข(๒๕๖๕).ข้อมูลสถานะสุขภาพ. สืบค้น ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๖ เข้าถึงได้จาก http://bps.moph.go.th/new_bps/
๒. คติมันต์ สนธิแก้วและสว่างจิต สุรอมรกุล.การวัดความดันโลหิตด้วยตนเองที่บ้านในผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มารับการรักษาที่คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช (๒๕๖๓).สืบค้น ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๖ เข้าถึงได้จาก <https://he๐๒.tci-thaijo.org/>
๓. ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์(๒๕๖๑). เฉลยปริศนา ทำไมวัดความดันโลหิตที่โรงพยาบาล “สูงกว่า”ที่บ้านทุกทีเลย วันที่สืบค้น ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๖ เข้าถึงได้จาก <https://mgronline.com/goodhealth/detail/๙๖๑๐๐๐๐๗๔๘๗๙>
๔. วิบูลย์ศรี พุทธเจริญ (๒๕๖๒) ได้ศึกษาความรู้ และทัศนคติในการวัดความดันโลหิตด้วยตนเองที่บ้านของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลนครนายก.วารสารสมาคมเวชศาสตร์ป้องกันแห่งประเทศไทย. ๙ (๓),๓๖๕-๓๗๗
๕. สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.วันที่สืบค้น ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๖ เข้าถึงได้จาก <http://www.thaincd.com/๒๐๑๖/mission/documents.php?tid=๓๒&gid=๑-๐๒๐>
๖. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง(๒๕๖๖).HDC on Cloud (สสจ.พัทลุง) วันที่สืบค้น ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๖ เข้าถึงได้จาก [HDC - Report \(moph.go.th\)](HDC - Report (moph.go.th))
๗. สกลวัชร มนต์ไทรเวศย์(๒๕๖๐).ความชุกของภาวะความดันโลหิตสูงไวโคทและภาวะความดันโลหิตสูงหลบซ่อนในผู้ป่วยความดันโลหิตสูงในประเทศไทย:การศึกษาการวัดความดันโลหิตที่บ้านของคนไทย.วันที่สืบค้น ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ เข้าถึงได้จาก <http://tdc.thailis.or.th/tdc/>
๘. สมาคมความดันโลหิตสูงแห่งประเทศไทย(๒๕๖๒).แนวทางการรักษาโรคความดันโลหิตสูงในเวชปฏิบัติทั่วไป พ.ศ.๒๕๖๒,พิมพ์ครั้งที่ ๑.โรงพิมพ์ทริค ดิงค์.
๙. อายุรศาสตร์ ง่ายนิดเดียว(๒๕๖๐).ลดความดันโลหิตสูง ลดเสี่ยงโรคแทรกซ้อน.สืบค้น ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๖ เข้าถึงได้จาก <http://medicine4layman.blogspot.com/๒๐๑๗/๑๑/๒๐๑๗.html>